

VRIJESCHOOL AMSTERDAM WEST

Sociaal veiligheidsplan

Antipest protocol

(Onderdeel van het schoolveiligheidsbeleid)

VISAM

Inhoudsopgave

1. WAAROM EEN SOCIAAL VEILIGHEIDSPAN?	5
2. PESTEN	6
2.1 <i>Wat is pesten?</i>	6
2.2 <i>Hoe wordt er gepest?</i>	6
2.3 <i>De gepeste leerling</i>	6
2.4 <i>De pester</i>	7
2.5 <i>De meelopers en andere leerlingen</i>	7
3. HET SOCIAAL VEILIGHEIDSPAN	7
3.1 <i>Het aanpakken van pesten</i>	7
3.2 <i>Preventieve maatregelen</i>	7
3.3 <i>De vijfsporenaanpak</i>	8
3.4 <i>Het stappenplan na een melding van pesten voor de kleuterklassen</i>	9
3.5 <i>Het stappenplan na een melding van pesten voor klas 1 t/m 6</i>	10
Bijlagen:	12
<i>Bijlage I</i>	13
Vijf gouden regels	13
Voorbeeld voor tien gouden regels voor in de klas	13
<i>Bijlage II</i>	14
Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling.....	14
<i>Bijlage III</i>	15
Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest.....	15
<i>Bijlage IV</i>	16
Leidraad voor gesprekken met ouders	16
<i>Bijlage V</i>	17
Registratieformulier gedragsincident	17
<i>Bijlage VI</i>	18
Registratieformulier gedragsincident uitgebreid	18
<i>Bijlage VII</i>	21
Stappenplan anti-pestten Keuterklas	21
<i>Bijlage VIII</i>	22
Stappenplan anti-pestten klas 1 t/m 6	22

VISAM

1. WAAROM EEN SOCIAAL VEILIGHEIDSPAN?

VSAW wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein.

Wij vinden het als school belangrijk preventief te werken en pesten te voorkomen door te werken aan het ondersteunen van de sociaal emotionele ontwikkeling.

De leerkrachten op de VSAW zijn geschoolde regenboogtrainers. De regenboogtraining is ontwikkeld door de schoolbegeleidingsdienst en wordt preventief in alle klassen ingezet om de sociaal-emotionele ontwikkeling te ondersteunen. De regenboogtraining bestaat uit spelen, verhalen en kunstzinnige activiteiten en gesprekken rondom verschillende thema's die in een klas kunnen spelen. Naast de Regenboogtraining maken we ook gebruik van Rots en Water. Een gediplomeerde leerkracht kan in specifieke situaties met een klas of deel van een klas een Rots en Water traject aanbieden.

Jaarlijks vullen de leerkrachten een klassenscan met als doel de kinderen die hieruit als 'risico leerling' (met kans op gepest of pester worden) naar voren komen optimaal te begeleiden. Aanvullend wordt dan de volglyst sociaal emotioneel functioneren van de Regenboog training ingevuld.

Deze volglyst volgt de kinderen op de gebieden: ontwikkeling van het zelf, persoonlijkheidskenmerken, omgang met anderen, werkhouding, gedrag en emotionele problemen, concentratie en (hyper)activiteit, temperament en constitutietype en denken/voelen en willen.

De intern begeleider analyseert en bespreekt de resultaten met de leerkracht. Er wordt een plan gemaakt voor de begeleiding van de klas en indien nodig een plan voor de begeleiding van individuele kinderen. In de oudergesprekken worden de uitkomsten ook met de ouders besproken. Jaarlijks wordt ook de veiligheidsthermometer ingevuld door de leerlingen van de onderbouw om zicht te krijgen op de gevoelens van onveiligheid van kinderen.

Mochten er opvallende zaken uit de veiligheidsthermometer naar voren komen, dan worden ouders op gesprek uitgenodigd om dit met hen te bespreken.

Daarnaast wordt er tweejaarlijks een anonieme enquête WMKPO onder ouders en kinderen van klas 4 t/m 6 gehouden, waarin het schoolklimaat in beeld wordt gebracht.

Pesten gebeurt op vrijwel alle scholen, al wordt niet in alle schoolklassen gepest. Doorgaans vindt men dat 5 tot 20% van de kinderen slachtoffer van pesten is en 2 tot 20% dader. Bekend is dat pesten echter niet alleen gevolgen heeft voor de kinderen die er direct bij betrokken zijn, ook kinderen die getuige zijn van pesten kunnen last hebben van gevoelens van angst. Pesten verdient dan ook een schoolbrede aanpak, omdat het alle leerlingen kan betreffen. Een voordeel van een klassikale en preventieve aanpak is dat leerlingen met problemen niet gestigmatiseerd worden. Het is belangrijk dat interventies niet alleen gericht zijn op de gepeste, of op de dader, het positief versterken van de middengroep is een belangrijk onderdeel. Daarom richt de Regenboogtraining zich op de hele groep, op het ontwikkelen van een positief onderwijsklimaat en voorkomen en verminderen van pesten.

Op leerling niveau is het doel de competentiebeleving van kinderen te vergroten, het gevoel van eigenwaarde te versterken en sociale problemen te verminderen.

In groepen met een positieve omgang wordt minder gepest, dan in groepen waar de omgang overwegend negatief is.

Positieve groepen worden gekenmerkt door eensgezindheid, waarbij leerlingen gemotiveerd zijn om groepsdoelen te behalen en zich medeverantwoordelijk voelen voor de groep. Daarnaast is er

bereidheid om samen te werken en hebben leerlingen respect voor de meningen van de ander. Positieve groepen hebben vaker een hoog leerrendement en leerlingen gaan met plezier naar school. Conflicten worden opgelost en leerlingen ontwikkelen positievere zelfbeelden in vergelijking met kinderen uit groepen waarbij de omgang overwegend negatief is. De Regenboogtraining is gericht op het vormen van een groep die zich kenmerkt door een positief klimaat.

2. PESTEN

2.1 Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als een leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van (verbaal) geweld en daarmee grensoverschrijdend en (zeer) bedreigend.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden.

Wij nemen pestgedrag op onze school heel serieus, want wij willen een veilige school voor iedereen. Alle betrokkenen, te weten leerkrachten, ouders en leerlingen, hebben samen de taak het pesten tegen te gaan.

De leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van leerkrachten.

2.2 Hoe wordt er gepest?

- Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, mailtjes, sms'jes schrijven.
- Lichamelijk: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken opzettelijk ruw doen bij de gymles
- Achtervolgen: opjagen en achternalopen, in de val laten lopen, klemzetten of rijden, opsluiten, opwachten na schooltijd
- Uitsluiting: doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, buitensluiten bij groepsopdrachten, buitensluiten bij gym
- Afpakken en vernielen: afpakken van bijv. kledingstukken, tas of schoolspullen, kliederen op andermans spullen, banden lek prikken, fiets beschadigen
- Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

2.3 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Kinderen worden pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te maken, dus in onveilige situaties.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn: Schaamte, angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt, het probleem lijkt onoplosbaar, het idee dat het niet mag klikken.

2.4 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en proberen ze zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pestgedrag kan een aantal dieperliggende oorzaken hebben. Wij noemen een paar veel voorkomende: een problematische thuissituatie; een strijd om de macht in de klas; sfeer binnen de klas; jaloezie; in een goed blaadje willen komen bij de leerkracht; bij een bepaalde groep willen horen; een gevoel van incompetentie (slechte cijfers of een laag niveau).

2.5 De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vriendjes of vriendinnetjes te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

3. HET SOCIAAL VEILIGHEIDSPLAN

3.1 Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Daarom hebben wij met ons team een sociaal veiligheidsplan opgesteld.

3.2 Preventieve maatregelen

1. Elke leerkracht bespreekt in het begin van het schooljaar de algemene afspraken en gouden regels in de klas. (Zie voorbeeld in bijlage I)
2. De leerkracht en zijn/ haar klas kunnen de gewenste omgangsvormen ook zelf samenstellen.
3. In de hal beneden hangt, voor iedereen goed zichtbaar, een overzicht van de vijf gouden regels die voor ons allemaal gelden.
4. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij apart genoemd. Er wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden door iedereen die het opmerkt. Dit wordt niet als klikken, maar als hulp bieden of hulp vragen beschouwd.
5. Vanaf klas 4 bespreekt de leerkracht het sociale veiligheidsplan met de klas, eerder is ook mogelijk

3.3 De vijfsporenaanpak

De school heeft zich verbonden aan de vijfsporenaanpak (van Bob van der Meer). Dit houdt in:

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt dat de directie en de teamleden voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en de aanpak van pesten in het bijzonder.

De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is. Leerkrachten geven het goede voorbeeld.

2. Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

Het probleem wordt serieus genomen.

Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt.

Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.

3. Het bieden van steun aan de pester

Het confronteren van de leerling met zijn/ haar gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.

De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.

Hulp bij verandering van gedrag.

4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De leerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt indien nodig de rol van alle leerlingen hierin.

Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en over hoe de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.

De leerkracht komt hier in de weken erna -zo nodig regelmatig- op terug.

5. Het bieden van steun aan de ouders

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.

De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.

De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.

De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners, zoals bijvoorbeeld naar de ouder-kind adviseur.

3.4 Het stappenplan na een melding van pesten voor de kleuterklassen

Een belangrijk verschil met de oudere kinderen is, dat kleuters nog tamelijk aan het begin staan met het verwerven van hun sociale vaardigheden.

Zij moeten leren wat hen blij of verdrietig maakt, wat zij kunnen doen als zij geplaagd worden, hoe zij ruzies kunnen bijleggen, hoe zij vriend(innet)jes kunnen maken, welke regels er gelden, hoe zij kunnen samenwerken, enz. De kleuterjuf begeleidt de kinderen gedurende de dag intensief in dit ontwikkelingsproces. Zij zal snel zelf signaleren, als plagerijtjes dreigen te ontaarden in pesten. In dat geval of als zij van ouders hoort dat er gepest wordt, wordt er gehandeld volgens onderstaand stappenplan.

Stap 1 (week 1):

Als er sprake is van pesten, voert de kleuterjuf een gesprek met de ouders van het gepeste kind. Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. De juf stelt de intern begeleider op de hoogte. In de klas worden de volgende zaken ingezet: spiegelverhaal/pedagogisch verhaal ev. via de klassenkabouter; 'plenaire' opmerkingen als 'wij zijn allemaal vriendjes', 'samen spelen, samen delen'. Juf is alert op situaties rond de betreffende kinderen.

Juf brengt ook de ouders van de kinderen die pesten op de hoogte, evenals (indien van toepassing) de naschoolse opvang (met het verzoek extra op de kinderen te letten) en het team. Er wordt een registratieformulier ingevuld.

Stap 2 (week 2):

Als de in stap 1 ingezette maatregelen niet voldoende werken, worden na een spiegelverhaal zaken meer expliciet benoemd: 'Het is niet fijn, dat...'.

Als het nodig is, vindt met de betreffende kinderen persoonlijk een concreet gesprekje plaats: 'Kijkt hij blij?' Opnieuw wordt de nadruk gelegd op het feit dat wij allemaal vrienden zijn van elkaar en dat wij alles samendoen.

Ouders en evt. andere betrokkenen worden hierover geïnformeerd. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten. Ook dit wordt geregistreerd op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier.

Stap 3 (week 3):

De kleuterjuf kijkt na week 2 nauwkeurig of er iets is veranderd. Via een spiegelverhaal blikt zij ook met de kinderen terug. Ouders horen wat er is ondernomen en hoe het gewerkt heeft. Als er geen verbetering is, wordt overgegaan naar stap 4. Er wordt een uitgebreid registratieformulier ingevuld. In de tussentijd blijft de juf voortdurend herhalen hoe het moet, dit om de verkeerde gewoontes te doorbreken.

Stap 4 (week 3):

Het gepeste kind krijgt helpers. De betrokken ouders worden geïnformeerd. Samen met de intern begeleider of één van de coördinatoren sociale veiligheid wordt een groepsplan gemaakt en afspraken worden vastgelegd. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten.

Stap 5 (week 3 en 4)

Het groepsplan wordt uitgevoerd in de klas. Leerkracht en helpers (kinderen die om het gepeste kind heen staan) evalueren aan het eind van week 4 opnieuw via het verhaal/klassenkabouter hoe het gaat. Er vindt een gesprek met de betrokken ouders plaats. Is er sprake van verbetering en zijn na 2 weken de doelen van het groepsplan behaald, dan wordt het plan afgesloten. Indien e.e.a. niet is verbeterd of juist verslechterd, volgt stap 6.

Stap 6 (week 5):

Er vindt een groot overleg plaats, waarbij de kleuterjuf, één van de coördinatoren sociaal-emotionele veiligheid en de directeur en betrokken ouders aanwezig zijn. Evt. wordt ook het Ondersteuningsteam hierbij uitgenodigd. (Het Ondersteuningsteam bestaat uit: de directeur, de twee interne begeleiders, de ouder-kind-adviseur, de schoolverpleegkundige en de adviseur passend onderwijs.) Er worden afspraken gemaakt voor een individueel traject binnen school of er wordt externe hulp ingeschakeld. Er wordt een evaluatiedatum afgesproken. Alle afspraken worden geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier.

Stap 7:

Als al het bovenstaande niet het gewenste effect heeft, wordt het protocol 'Grensoverschrijdend gedrag' ingezet. Betrokken ouders worden geïnformeerd. Ook nu weer wordt e.e.a. geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier

3.5 Het stappenplan na een melding van pesten voor klas 1 t/m 6

Vooraf: Iedere melding van pestgedrag dient serieus te worden genomen. Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of pesten, proberen zij er eerst zelf uit te komen. Als een leerling ervaart dat er hulp nodig is van een volwassene voor het oplossen van een incident, legt hij/zij dit voor aan de leerkracht.

Op het moment dat een leerkracht ziet dat er gepest wordt of een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1:

De leerkracht heeft een gesprek met de leerling (kan ook meervoud zijn) die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (gepeste) afzonderlijk. A.d.h.v. zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Evt. kan de leerkracht één van de coördinatoren sociaal-emotionele veiligheid op de hoogte stellen. Daarna worden eerst de ouders op de hoogte gesteld en vervolgens eventuele betrokken partijen, zoals het Kleine Huis, het Grootte Huis en het team. De leerkracht registreert e.e.a. op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier.

Stap 2:

De leerkracht heeft een gesprek met pester en gepeste samen. Het probleem wordt helder en duidelijk geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken voor de komende week gemaakt om het pestgedrag tegen te gaan/te stoppen. Als er meer kinderen uit de klas betrokken zijn bij het pestgedrag, zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem en daarnaast de middengroep erbij betrekken. Ouders en evt. andere betrokkenen worden hierover geïnformeerd. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten.

Ook dit wordt geregistreerd op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier.

Stap 3 (week 1):

De leerkracht observeert in de week, die daarop volgt, nauwkeurig of afspraken worden nageleefd. Na één week vindt een eerste evaluatie plaats met de kinderen. Is het pestgedrag gestopt, dan stopt het stappenplan. Er wordt teruggekoppeld naar de ouders en evt. andere partijen. Indien er geen of onvoldoende verbetering is, wordt overgegaan naar stap 4. Ook dat wordt teruggekoppeld aan ouders. Opnieuw registratie op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier.

Stap 4 :

Als de situatie in de eerste week niet verbeterd is, wordt er in samenspraak met één van de coördinatoren sociaal -emotionele veiligheid een groepsplan gemaakt. Ook wordt er een zogenaamde steungroep gevormd: een groep van ca. 5 leerlingen (gekozen door de gepeste leerling), die uitgenodigd wordt om verantwoordelijkheid te nemen voor het groepsklimaat. Samen bedenken de kinderen acties om het gepeste kind te steunen. Betrokken ouders worden geïnformeerd en groepsplan en afspraken worden vastgelegd in het formulier gedragsincident of in het uitgebreide registratieformulier. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten.

Stap 5 (week 2 en 3):

Leerkracht en steungroep zien erop toe dat eerder gemaakte afspraken worden nagekomen. Na één week en na twee weken wordt opnieuw geëvalueerd met leerkracht, één van de coördinatoren sociaal -emotionele veiligheid, pester, gepeste en steungroep. Is er sprake van verbetering en zijn na 2 weken de doelen van het groepsplan behaald, dan wordt het plan afgesloten. Indien niet verbeterd, of juist verslechterd: stap 6.

Stap 6 (week 4):

Er vindt een groot overleg plaats zonder de betrokken leerlingen, waarbij de leerkracht, één van de coördinatoren sociaal -emotionele veiligheid en de directeur en betrokken ouders aanwezig zijn. Evt. wordt ook het Ondersteuningsteam hierbij uitgenodigd. (Het Ondersteuningsteam bestaat uit: de directeur, de twee interne begeleiders, de ouder-kind-adviseur, de schoolverpleegkundige en de adviseur passend onderwijs.) Er worden afspraken gemaakt voor een individueel traject binnen school of er wordt externe hulp ingeschakeld. Er wordt een evaluatiedatum afgesproken. Alle afspraken worden geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier.

Stap 7:

Als al het bovenstaande niet het gewenste effect heeft, wordt het protocol 'grensoverschrijdend gedrag' ingezet. Betrokken ouders worden geïnformeerd. Ook nu weer wordt e.e.a. geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier.

Bijlagen:

- I Vijf en tien gouden regels*
- II Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling*
- III Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest*
- IV Leidraad voor gesprekken met ouders*
- V Formulier gedragsincident*
- VI Formulier gedragsincident uitgebreid*
- VII Stappenplan anti-pestten Kleuterklas*
- VIII Stappenplan anti-pestten klas 1 t/m 6*

VISAM

Bijlage I

Bevestiging

Jij mag zijn zoals je bent.

Om te worden die je bent.

Maar nog niet kunt zijn.

En je mag het worden

Op jouw wijze en op jouw tijd.

Vijf gouden regels

(Voor beneden in de hal en in de klassen) Zo gaan we met elkaar om:

1. Iedereen hoort erbij. Anders zijn is leuk.
2. Iedereen draagt zorg voor de goede sfeer.
3. Je kunt altijd hulp vragen bij plagen (dat is niet klikken).
4. Andermans spullen zijn net zo belangrijk als die van jezelf.
5. Bij "stop" houdt het ook echt op.

Voorbeeld voor tien gouden regels voor in de klas

1. We zijn vriendelijk voor elkaar.
2. We accepteren elkaar zoals we eruitzien, anders zijn is leuk.
3. Iedereen mag meedoen.
4. Iedereen helpt mee de sfeer zo te krijgen en te houden dat iedereen zich prettig voelt.
5. We respecteren elkaars of andermans eigendommen.
6. We laten iedereen in hun waarde, we gebruiken geen scheldwoorden of bijnamen.
7. Een fout maken kan gebeuren, we maken allemaal fouten.
8. Als je iets dwars zit, praat je erover met degene om wie het gaat.
9. Bij een ruzie probeer je er eerst samen uit te komen. Lukt het niet, dan ga je naar de leerkracht of de pleinwacht.
10. Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan vertel je dat aan de leerkracht of aan de pleinwacht. Dat is dan geen klikken!

Bijlage II

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Het doel van dit gesprek is:

- Informatie verzamelen, een beeld krijgen van wat er is gebeurd
- Informatie geven aan de leerling die gepest wordt over de stappen die al zijn genomen en die nog zullen volgen.
- Samen met de gepeste een stappenplan maken van wat hij of zij zelf gaat doen: waar wil diegene aan werken?

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?) • Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?) • Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er kinderen die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?
- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren.
- Maak een vervolgafspraken.

De leraar let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn/haar gevoelens en hoe maakt hij/zij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen richting de pester?
- Geef de kinderen de tijd om te antwoorden (vul het niet alvast zelf in)

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er dan een gevoel in henzelf dat bevestigt dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan, want niemand kan een ander "klein maken" zonder diens toestemming!

Bijlage III

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan,
- achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen,
- het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt de muts van Piet verstoep. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: "Je bent heel gemeen"! Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.
- Maak een vervolgafpraak.

Achterliggende oorzaken:

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen?

Ook hier geldt: Geef de kinderen de tijd om te antwoorden (vul het niet alvast zelf in)!

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Bijlage IV

Leidraad voor gesprekken met ouders

Ouders van gepeste kinderen:

- a. Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind.
- b. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- d. Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- e. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- f. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- a. Neem het probleem van uw kind serieus.
- b. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- c. Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- d. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- e. Besteed extra aandacht aan uw kind.
- f. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- g. Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- h. Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- a. Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- b. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- c. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- d. Geef zelf het goede voorbeeld.
- e. Leer uw kind voor anderen op te komen.
- f. Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Bijlage V

Registratieformulier gedragsincident

Naam leerling:

.....

Klas: Datum: Tijd:

Ingevuld door:

Plaats

- Klaslokaal
- Gang / hal/
Trappen / toilet
- Schoolplein
- Gymlokaal
- Kleedkamer
- Bibliotheek
- Euritmiezaal
- Op het toneel
- Atelier
- Buiten schoolzicht
- Anders, nl.

Klein probleemgedrag

- Onacceptabel taalgebruik
- Uitschelden
- Obscene gebaren
- Ruzie
- Plagen
- Ongehoorzaam/ tegendraad
- In bezit van verboden spullen
- Moedwillig verstoren van spel
- Ongeoorloofd buiten schoolterrein
- Misbruik van materiaal
- Achtervolgen
- Spieken
- Ontkennen
- Anders, nl.

Groot probleemgedrag

- Verbale agressie (dreigen)
- Pesten
- Buitensluiten/ negeren
- Liegen/ bedrog
- Vechten
- Fysieke agressie (eenzijdig)
- Seksuele intimidatie
- Spelen met vuur
- Diefstal
- Materiële vernieling / vandalisme
- Onacceptabel gebruik digitale middelen
- Anders, nl.

Maatregelen en consequenties

- Gesprek
- Verlies van privilege
- Time out /
- Nablijven/ tijd
- Wegsturen naar
- Herstellen schade
- taak doen
- schrijfstraf/ sorry brief /
- contact met ouders/ afzondering
- schorsing (zie uitgebreid inhalen formulier)
- anders, nl.

Herstelplan:

Verzorger:

Eventuele opmerking:

Bijlage VI**Registratieformulier gedragsincident uitgebreid****Gegevens gepeste leerling:**

Naam	
Voornamen	
Adres	
Postcode/woonplaats	
Telefoon Email	
Geboortedatum/geboorteplaats/geboorteland	
M/V/X	
Klas Naam klassenleerkracht	
Klacht ingebracht door gepeste leerling. Ouder gepeste leerling/collega/medeleerling/directie/...	

Klacht gericht tegen:*Gegevens pester(s)/meelopers*

Naam	Omschrijving gedrag
Klas Naam klassenleerkracht	

Naam	Omschrijving gedrag
Klas Naam klassenleerkracht	

Naam	Omschrijving gedrag
Klas Naam klassenleerkracht	

Precieze omschrijving pestgedrag

(wat/hoe, waar, wanneer, hoe lang al)

Omschrijving gevolgen van pesten voor gepeste leerling

Waar heb je vooral last van? Wat voor effect heeft het pesten op jou?

Gemaakte afspraken met datum

Wat wil je dat er gebeurt op school?
Wat verwacht je van je leerkracht/docent/mentor/directie?
Wat moeten de pesters/meelopers doen/laten?
Wat kunnen de kinderen in de klas/klasgenoten voor je doen?
Wat wil jij zelf doen?
Wat vraag je van je ouders?

Andere wensen van de ouders van de gepeste leerling

- begeleiding gepest kind door interne begeleider/leerlingbegeleider/schoolmaatschappelijk werk
- verwijzing pester/meeloper naar externe begeleidingsexperts via Zorgadviesteam
- bemiddeling door de school tussen ouders gepeste leerling en ouders pesters
- hoor en wederhoor door de schoolleiding met sancties naar de pesters/meelopers*
- klacht indienen bij bestuur omdat de school onvoldoende doet tegen pesten*
- formele mediation tussen school-ouders omdat de school onvoldoende doet tegen pesten*
- klacht indienen bij klachtencommissie omdat de school onvoldoende doet tegen pesten*
- aangifte doen van strafbaar pestgedrag*
- anders.....

*Begeleiding door de vertrouwenspersoon hierbij ja/nee

Ondernomen acties

Datum	Actie/wat	Actor/wie	Resultaat	Gecheckt door APC (hoe wanneer)

Voor akkoord:

Plaats, datum

Naam en handtekening gepeste leerling/ouders

.....

Naam en handtekening anti-pestcoördinator

.....

Stappenplan anti-pesten kleuterklas

Stap 1 (Week 1)	Als er sprake is van pesten, voert de kleuterjuf een gesprek met de ouders van het gepeste kind. Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. De juf stelt de intern begeleider op de hoogte. In de klas worden de volgende zaken ingezet: spiegelverhaal/pedagogisch verhaal ev. via de klassenkabouter; 'plenaire' opmerkingen als 'wij zijn allemaal vriendjes', 'samen spelen, samen delen'. Juf is alert op situaties rond de betreffende kinderen. Juf brengt ook de ouders van de kinderen die pesten op de hoogte, evenals (indien van toepassing) de naschoolse opvang (met het verzoek extra op de kinderen te letten) en het team. Er wordt een registratieformulier ingevuld.
Stap 2 (Week 2)	Als de in stap 1 ingezette maatregelen niet voldoende werken, worden na een spiegelverhaal zaken meer expliciet benoemd: 'Het is niet fijn, dat...'. Als het nodig is, vindt met de betreffende kinderen persoonlijk een concreet gesprekje plaats: 'Kijkt hij blij?' Opnieuw wordt de nadruk gelegd op het feit dat wij allemaal vrienden zijn van elkaar en dat wij alles samendoen. Ouders en evt. andere betrokkenen worden hierover geïnformeerd. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten. Ook dit wordt geregistreerd op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier.
Stap 3 (Week 3)	De kleuterjuf kijkt na week 2 nauwkeurig of er iets is veranderd. Via een spiegelverhaal blijkt zij ook met de kinderen terug. Ouders horen wat er is ondernomen en hoe het gewerkt heeft. Als er geen verbetering is, wordt overgegaan naar stap 4. Er wordt een uitgebreid registratieformulier ingevuld. In de tussentijd blijft de juf voortdurend herhalen hoe het moet, dit om de verkeerde gewoontes te doorbreken.
Stap 4 (Week 3)	Het gepeste kind krijgt helpers. De betrokken ouders worden geïnformeerd. Samen met de intern begeleider of één van de coördinatoren sociale veiligheid wordt een groepsplan gemaakt en afspraken worden vastgelegd. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten.
Stap 5 (Week 3&4)	Het groepsplan wordt uitgevoerd in de klas. Leerkracht en helpers (kinderen die om het gepeste kind heen staan) evalueren aan het eind van week 4 opnieuw via het verhaal/klassenkabouter hoe het gaat. Er vindt een gesprek met de betrokken ouders plaats. Is er sprake van verbetering en zijn na 2 weken de doelen van het groepsplan behaald, dan wordt het plan afgesloten. Indien e.e.a. niet is verbeterd of juist verslechterd, volgt stap 6.
Stap 6 (Week 5)	Er vindt een groot overleg plaats, waarbij de kleuterjuf, één van de coördinatoren sociaal- emotionele veiligheid en de directeur en betrokken ouders aanwezig zijn. Evt. wordt ook het Ondersteuningsteam hierbij uitgenodigd. (Het Ondersteuningsteam bestaat uit: de directeur, de twee interne begeleiders, de ouder-kind-adviseur, de schoolverpleegkundige en de adviseur passend onderwijs.) Er worden afspraken gemaakt voor een individueel traject binnen school of er wordt externe hulp ingeschakeld. Er wordt een evaluatiedatum afgesproken. Alle afspraken worden geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier.
Stap 7	Als al het bovenstaande niet het gewenste effect heeft, wordt het protocol 'Grensoverschrijdend gedrag' ingezet. Betrokken ouders worden geïnformeerd. Ook nu weer wordt e.e.a. geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier

Stappenplan anti-pestten klas 1 t/m 6

Stap 1	De leerkracht heeft een gesprek met de leerling (kan ook meervoud zijn) die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (gepeste) afzonderlijk. A.d.h.v. zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. Evt. kan de leerkracht één van de coördinatoren sociaal-emotionele veiligheid op de hoogte stellen. Daarna worden eerst de ouders op de hoogte gesteld en vervolgens eventuele betrokken partijen, zoals het Kleine Huis, het Groote Huis en het team. De leerkracht registreert e.e.a. op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier.
Stap 2	De leerkracht heeft een gesprek met pester en gepeste samen. Het probleem wordt helder en duidelijk geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken voor de komende week gemaakt om het pestgedrag tegen te gaan/te stoppen. Als er meer kinderen uit de klas betrokken zijn bij het pestgedrag, zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem en daarnaast de middengroep erbij betrekken. Ouders en evt. andere betrokkenen worden hierover geïnformeerd. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten.
Stap 3 (Week 1)	Ook dit wordt geregistreerd op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier. De leerkracht observeert in de week, die daarop volgt, nauwkeurig of afspraken worden nageleefd. Na één week vindt een eerste evaluatie plaats met de kinderen. Is het pestgedrag gestopt, dan stopt het stappenplan. Er wordt teruggekoppeld naar de ouders en evt. andere partijen. Indien er geen of onvoldoende verbetering is, wordt overgegaan naar stap 4. Ook dat wordt teruggekoppeld aan ouders. Opnieuw registratie op het formulier gedragsincident of op het uitgebreide registratieformulier.
Stap 4	Als de situatie in de eerste week niet verbeterd is, wordt er in samenspraak met één van de coördinatoren sociaal-emotionele veiligheid een groepsplan gemaakt. Ook wordt er een zogenaamde steungroep gevormd: een groep van ca. 5 leerlingen (gekozen door de gepeste leerling), die uitgenodigd wordt om verantwoordelijkheid te nemen voor het groepsklimaat. Samen bedenken de kinderen acties om het gepeste kind te steunen. Betrokken ouders worden geïnformeerd en groepsplan en afspraken worden vastgelegd in het formulier gedragsincident of in het uitgebreide registratieformulier. Er wordt een afspraak gemaakt voor over een week om het proces te evalueren en eventueel voort te zetten.
Stap 5 (Week 2&3)	Leerkracht en steungroep zien erop toe dat eerder gemaakte afspraken worden nagekomen. Na één week en na twee weken wordt opnieuw geëvalueerd met leerkracht, één van de coördinatoren sociaal-emotionele veiligheid, pester, gepeste en steungroep. Is er sprake van verbetering en zijn na 2 weken de doelen van het groepsplan behaald, dan wordt het plan afgesloten. Indien niet verbeterd, of juist verslechterd: stap 6.
Stap 6 (Week 4)	Er vindt een groot overleg plaats zonder de betrokken leerlingen, waarbij de leerkracht, één van de coördinatoren sociaal-emotionele veiligheid en de directeur en betrokken ouders aanwezig zijn. Evt. wordt ook het Ondersteuningsteam hierbij uitgenodigd. (Het Ondersteuningsteam bestaat uit: de directeur, de twee interne begeleiders, de ouder-kind-adviseur, de schoolverpleegkundige en de adviseur passend onderwijs.) Er worden afspraken gemaakt voor een individueel traject binnen school of er wordt externe hulp ingeschakeld. Er wordt een evaluatiedatum afgesproken. Alle afspraken worden geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier.
Stap 7	Als al het bovenstaande niet het gewenste effect heeft, wordt het protocol 'Grensoverschrijdend gedrag' ingezet. Betrokken ouders worden geïnformeerd. Ook nu weer wordt e.e.a. geregistreerd op het uitgebreide registratieformulier.

Bijlage VIII

Stappenplan anti-pestten klas 1 t/m 6